

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
ZAGREB, LIPANJ 1955. GODIŠTE III.

JEZIK I POEZIJA

Rikard Simeon

Kao uvijek, kada su pjesnici pokušavali osloboditi se stege logike, gramatike ili društvenih obzira, tako su i sada učestali prijekori poeziji, da je nerazumljiva, nelogična i beskorisna: isprazno gomilanje riječi, koje ništa ne kažu i kojih nitko ne razumije.

To negodovanje nastalo je zbog osobitog načina upotrebe jezika u poeziji: ne želeći ograničiti se samo na to, da izražava misli i stvara sudove, ona se služi jezikom kao sredstvom, kao materijalom, u kome ostvaruje i materijalizira umjetnički doživljaj, bez obzira na logičke i gramatičke norme. Ako je to grijeh, onda je ona zaista kriva i treba je osuditi. Ali ako nije?

Poezija se razvila u jeziku i izrasla iz njega, baš kao i logika i gramatika; svima im je trima jezik temelj, a svrha što vjernije izražavanje misli, osjećaja i doživljaja uopće. Stoga nije odlučno, da li se one razilaze jedna od druge, nego kako se koja od njih odnosi prema jeziku i mišljenju.¹

Logičko mišljenje obuhvaća samo jedan dio psihičkih procesa; njegovi su jedini produkti pojam, sud i zaključak, — a sav osjećajni život, instinkti, raspoloženja, podsvijest, ostaju izvan njegova doseg. Velika većina psihičkih procesa ne odvija se po zakonima logičkog mišljenja. Shvaćajući riječ kao pojam, logika joj pridaje točno određeno značenje; naprotiv, u jeziku riječ nije uvijek nosilac pojma, nego je vrlo često dio skupa, koji tek kao cjelina označuje jedan jedinstveni pojam, a u svima drugim slučajevima riječ sama za se, t. j. bez veze s kontekstom, nema samo jedno značenje.

¹) Riječ *mišljenje* znači ovdje ukupnost doživljaja, psihičkih činjenica i pojava. — Op. p.

Da jedna te ista riječ može imati više različitih, kadšto i oprečnih značenja, o tome su se složili svi stručnjaci, koji su se bavili tim pitanjem. Tako na pr. u uzviku *No lijepo!* riječ *lijepo* izražava ironiju, t. j. suprotno od onoga, što nam ona obično znači. »Ovo ili ono značenje riječi — kaže V. V. Vinogradov² — ostvaruje se kontekstom, u kome je upotrebljena.« Stoga »koliko posebnih kontekstova, toliko ima i njezinih značenja, toliko i njezinih leksičkih oblika, a ipak riječ ne prestaje biti jedinstvenom.«³ Tako misle i drugi autori. »Značenje i sva svojstva riječi — kaže na pr. Stolz⁴ — dobivaju se iz njezine vrijednosti u rečenici.« Karl Vossler⁵ upozorio je na to, kako u Dantea riječ *amor*, upotrebljena tri puta u 7 uzastopnih stihova, ima tri različita značenja: 1. početak nježne ljubavi; 2. strastveno podavanje; 3. težak grijeh, koji valja okajati.

Konkretno značenje riječi zavisi dakle prije svega o kontekstu, zatim o *duševno-emocionalnom* stanju onoga, koji govori, a V. V. Vinogradov dodaje tome još dva slučaja: »Jedna te ista imena - kaže on — označuju u različitim epohama različite predmete i različite pojmove.«⁶ A zatim: »Jedna te ista riječ ... nema isti sadržaj u govoru raznih socijalnih i kulturnih skupina.«⁷ Napokon, značenje riječi zavisi i o njezinoj srodnosti ili sličnosti s drugim riječima, o njezinu podrijetlu, obliku i glasovnom sastavu. Riječ dakle sama za se ne označuje samo jedan pojam, nego je ona »nazočna u svijesti sa svima svojim značenjima, sa skrivenim i mogućim, spremnima da prvom prilikom isplove na površinu!«⁸ A ta različita značenja stekla je riječ — kaže Belić — »prolazeći kroz različne rečenice i dobijajući tek u njima svoje definitivno značenje i upotrebu.«⁹

Mnogoznačnost riječi dokaz je, ili barem znak, da svijest ne može ukalupiti riječ u samo jedan strogo ograničeni pojam, kako to iziskuje i nameće logika.

Gledajući na rečenicu samo kao na ekvivalent logičkog suda, logika se ne obazire na druga njezina svojstva, a osim riječi-pojma i rečenice-suda ona u jeziku ne mari ni za što drugo, pa tako sve golemo jezično blago ostaje za nju mrtvo i neiskorišteno.

Uostalom, ljudi ne govore samo logički, već govore sve, što misle i osjećaju, bilo to logično ili ne. Logičko se mišljenje razvija pomoću asocijacija, dok u životu, a i u poeziji, imade i drugih oblika i tipova mišljenja. Veći dio onoga, što se govori, ne poklapa se s logičkim formama mišljenja. U jeziku ima bezbroj izraza, konstrukcija i funkcija, koje se ne mogu logički nikako objasniti. Kako da se

²) V. V. Vinogradov, *Russkij jazyk*, M.—L. 1947., str. 13.

³) *Ib.*

⁴) Gerhard Stolz, *Laienbrevier über den Umgang mit der Sprache*, Frankfurt a. M. 1937.

⁵) K. Vossler, *Positivismus und Idealismus in der Sprachwissenschaft*; Dr. Gnolia, Bari, 1908., str. 22. (cit. po A. Haler, *Doživljaj ljepote*).

⁶) V. V. Vinogradov, *Russkij jazyk*, str. 13.

⁷) *Ib.*

⁸) *Ib.*

⁹) A. Belić, *Savremeni srpskohrvatski književni jezik*, II., Nauka o gradnji reči, Bgd, 1949.

logički objasni izraz osjećaja, krik, jecaji, smijeh, uzvici u raznim raspoloženjima? To sve niti su pojmovi, niti sudovi, niti izvodi, niti zaključci. Ne može se ni zamisliti govor, koji bi se sastojao od samih pojmova kao svojih sastavnih elemenata, jer govor je, čak ako je i napisan, nerazlučivo vezan s određenim fonetičkim osobinama: on se sastoji od zvukova, dugih i kratkih, naglašanih i nenaglašanih, i pauza; svaka njegova fonetička jedinica ima svoju intonaciju, a čitava cjelina svoj ritam. A sve to izmiče pažnji logike. Nije dakle nipošto pretjerano, kaže li se, da »logika nije konačna ni najviša životna vrednota«,¹⁰ i zato nije nikakav grijeh, ako se poezija s njome katkad ne složi i ako od nje kojiput odstupi. Štaviše, ima slučajeva, kada je prisiljena da to učini, da bi ostala vjerna duhu jezika, iskrena i izravna u iskazivanju misli, osjećaja, raspoloženja i drugih psihičkih procesa i osobina.

Pokori li se logici, poezija ne će više biti ono, što jest; ne će biti umjetnost, nego će se pretvoriti u nauku, pa će pored nje postati suvišna. Ako se želi održati, nema joj druge, nego da nastavi ići vlastitim putovima, čuvajući se više od svega naučne apstraktnosti, pojmovanja. Osjeti, ljudski konkretni, osjećaji i raspoloženja ne mogu se pomoću nauke izraziti neposredno: u pojmu oni gube svoju konkretnost, nisu više živi. Zvukovi i boje, toplina i hladnoća, slatko i gorko, ugodno i bolno, radost i tuga ne mogu se umjetnički izraziti pojmom ili brojem titraja, dužinom vala, matematičkim definicijama, kemijskim formulama, atomima ni elektronima. Nije svrha umjetnosti ni da iznosi puke konstatacije, opisujući pojave i predmete vanjskoga, objektivnog svijeta.

Svi pokušaji, da se poezija uskladi s logikom, da se i njoj nametne logičko, racionalno mišljenje, svršili su jadno, ne ostavivši kao rezultat nijedno djelo, koje bi vrijedilo spomenuti. Dosta je sjetiti se razdoblja racionalizma ili, u novije doba, t. zv. socijalne literature, koja je nastala i nestala u doba između dva rata, da se shvati, kako već samo tlo logike i racionalizma guši klice umjetnosti, onemogućuje joj rast i prouzrokuje neplodnost. Već ona doza racionalizma, koja je bila primiješana književnosti u doba realizma, djelovala je štetno: malo jača, pa bi je i ubila.

Uvidjevši, da svijest osvjetljava samo malen krug onoga, što doživljavamo, i da se ne može isključiti iz života i umjetnosti nesvjesno — ili podsvjesno — doživljavanje, pjesnici su se oduvijek borili protiv svega, što im je priječilo slo izraza.

Poslije Rousseaua, koji je u svom djelu »Nouvelle Heloïse« ustrydio, da »h razum« nije nikada ništa sjajno stvorio, pjesnici su svijesni toga, da ima m podsvjesnih činjenica, koje se ne mogu izraziti jasno i logički, a ipak ih t izraziti. Zar da u takvim slučajevima odustanu od pokušaja, da to izraze? N li se odustajanjem od toga poezija odrekla svoga najvišeg zadatka, da upotrebl

¹⁰) Thomas Mann, Das Problem der Freiheit.

jezik »kao sredstvo za izražavanje najdubljeg smisla, kao most, kao put u ono, što se ne da izreći«. ¹¹

Na štetnost logike upozorio je Nietzsche, rekavši: »*Vielleicht giebt es ein Buch der Wahrheit, aus dem der Logiker verbannt ist.*«

I kod nas su pojedini pisci i pjesnici izrekli svoje mišljenje o upotrebi drugih, vanlogičkih izražajnih sredstava u poeziji. Ono, što je o tome rekao A. G. Matoš, vrijedi u cijelosti i danas: »Jasnoća je bez sumnje jedno od mnogih obilježja dobrog stila, — kaže on — ali nije uvijek najljepša stilska odlika. Ako velik stil nije samo čovjek, duša, no i imitacija predmeta, prirode, kako da se jasnoćom izrazi bura, pomrčina, majine i tišine, ono što je među prstima i na vrhu jezika, ono o čemu i mudrac i heroj samo tepe kao dijete, ono slijepo, ludo, glupo, gluho, instinktivno, kobno i tjeskobno, haosi, magle, horizonti, ponori duha i materije? Ako se sve da izraziti, vrlo mnogo se ne da izreći izrazom »pametnog« govora.« ¹²

Gdje pjesnik dolazi u opasnost, da ne će moći izreći ono, što osjeća, bude li se slijepo držao propisa formalne logike i gramatike, on ima pravo, on štaviše mora da odstupi od tih pravila. »Stoga za nas ne postoji ništa drugo — kaže A. B. Šimić — osim ono, što je potreba, da izraz bude pravi. Ne postoje nikakvi rasporedi gramatike ili sintakse... Mi ćemo se, ako treba, izražavati tako, da nitko ne će moći da nađe ikakvu uspomenu na kakvu gramatiku ili kakvu sintaksu ili kakav t. zv. onaj stil. Mi ćemo, ako treba, završavati u neartikulovanim glasovima kao životinje.« ¹³

I sami se pjesnici, dakle, odriču ne samo logike, nego i gramatike, sintakse, gdje im god ona sputava slobodu izražavanja ili gdje im ona slabi izraz. To nepokoravanje gramatičkim normama nije upereno protiv jezika, već obrnuto, ono je jedan od oblika borbe za slobodu jezika i jezičnog izraza, protiv svega, što ga sputava i osiromašuje.

Razdor između poezije i gramatike posljedica je starog neslaganja u gledanju na jezik, na njegovu prirodu, upotrebu i podrijetlo. Već u doba starih Grka, kada se zametnuo boj između analogista i anomalista, počeli su analogisti s Aristarhom na čelu napadati sve pojave i u govornom i u pisanom jeziku, koje nisu bile u skladu s logičkim mišljenjem, i nazivati ih nepravilnošću i zabludama. Koliko je bilo mnoštvo tih »nepravilnosti«, pokazuju brojna imena, kojima su krstili pojedine od njih: elipsa, enalaga, hipalaga, paralaga, metalepsa, pleonazam. Kasnije se čitav niz takvih, a i mnogih drugih jezičnih »nepravilnosti« u poeziji nazivao »licentia poetica«. Stari gramatici, mjesto da proučavaju i da objasne sve te pojave, onako, kako se to sve više čini danas, išli su za tim, da ih istrijebe iz jezika, ne videći, da time osiromašuju jezik i skućavaju njegove izražajne mogućnosti. Že-

¹¹) Friedrich Kaysler, *Das Wort des Dichters*, 1938.

¹²) A. G. Matoš, Jovan Skerlić, cit. po knjizi *Hrvatska književna kritika*, IV., Zgb, 1952., str. 121. Kurziv moj. Op. p.

¹³) »Juriš«, 1919., sv. I., str. 5.

leći izgraditi gramatiku, t. j. sistem jezika, koji će biti u što potpunijem skladu s logikom, to je čistunstvo napokon urodilo onim rascjepom jezika, što ga je duhovito označio Kvintilijan, rekavši, da je *»nešto sasvim drugo govoriti latinski, a drugo opet govoriti gramatički«*.

Izgrađu jući apstraktno-logički sistem jezika, koji ni onda, kada je stvoren, u mnogočemu nije odgovarao potrebama čak ni onih jezika, za koje je stvoren, tradicionalna gramatika veoma se malo obazirala na duh i prirodu novih, živih jezika, koji su u toku 17. i 18. stoljeća zamijenili latinski u literaturi, nauci i javnom životu. Mjesto da izgradi za svaki od njih poseban gramatički sustav ili da nastoji prilagoditi svoj sistem njihovim potrebama, tradicionalna gramatika zahtijevala je, da se svi ti jezici prilagode njoj. To posve naopako rješenje rezultat je teške naučne zablude. Držalo se naime, da logika, kakva je stvorena u staroj Grčkoj, t.j. Aristotelova, vrijedi za sve narode i za sva vremena, da je ona univerzalna, pa da isto tako i gramatika, izgrađena na njezinim temeljima, treba da bude univerzalna. To je ona i bila i mogla biti tako dugo, dok je još u evropskim zemljama vladao jedan, univerzalni, latinski jezik, ali svoj univerzalni karakter izgubila je klasična gramatika u času, kada je latinski jezik zamijenjen jezicima novih narodnosti, koje su se počele buditi.

Budući da se poezija služi jezikom kao svojim izražajnim sredstvom, nametnut je i njoj zastarjeli i kruti logičko-gramatički jaram.

Protiv sakaćenja jezika ustali su u novije doba mnogi gramatici. Otto Behaghel, posljednji veliki predstavnik klasične njemačke gramatike, u svojoj Sintaksi njemačkog jezika nije htio da stvara nikakve norme, koje bi sapinjale i skućavale slobodu jezika, već se ograničio na to, da zabilježi i objasni činjenice, što ih je on zapazio u jeziku, te da po mogućnosti otkrije, kako su nastale i što im je pomoglo, da su se održale; a pritom nije pravio razliku između gramatički »pravilnih« i »nevaljalih« navika.

Kod Francuza bio je de Saussure jedan od prvih, koji su ustali protiv nasilja, što ga tradicionalna gramatika vrši nad živim jezicima. »Tradicionalna gramatika — rekao je on — ignorira čitave dijelove jezika, kao na pr. tvorbu riječi; ona je normativna te drži, da mora propisivati pravila, mjesto da utvrđuje činjenice. Nedostaje joj smisao za povezanost; štaviše, često ne zna razlikovati pisanu riječ od govorene i t. d.«¹⁴

Nasilje logike nad gramatikom nije se osjetilo u govornom jeziku u onoj mjeri, kao što se osjetilo u pisanom jeziku, u literaturi i poeziji. Stoga je tu i otpor bio najjači. U svim epohama, sve do najnovijeg vremena, javljali se pokušaji i pokreti za oslobođenje jezika, a posebice poezije, od prevlasti logike. U doba historijske i usporedne gramatike zapaženo je, da se jezici među sobom znatno razlikuju čak i po glasovima, po načinu njihova udruživanja, po sistemu oblika, po vrstama

¹⁴) F. de Saussure, Cours, p. 118.

riječi i t.d., ali se unatoč tome nije prestalo i dalje raditi oko njihova zbližavanja i izjednačivanja, kojemu je kao osnova ili kao glavno sredstvo trebala da služi univerzalna klasična gramatika.

Positivizam je unio u jezičnu nauku novih pogleda i stao upotrebljavati nove metode. To je dovelo do odbacivanja nekih predrasuda, ali je stvorilo i niz novih zabluda. De Saussurova teorija o jeziku, o jeziku uopće, kao o sistemu samovoljno odabranih znakova, održava se u nauci i danas, iako je stvorena uz pomoć metoda, koje je pozitivizam smatrao za neprikladne u naučnom radu. S gledišta lingvistike ta je teorija transcendentna, jer prelazi okvire opažanja i iskustva, a pitanje postanka jezika rješava naprečac. Tvrdi, da su jezici nastali na temelju sporazuma, kojim su prihvaćeni samovoljno izabrani znakovi za pojedine objekte, de Saussure se odvojio od svake etimologije, odbacio sve teorije o korijenima riječi i unaprijed zaniijekao svaku vezu zvuka riječi s njezinim smislom. Kako se vršio izbor riječi-znakova, gdje i kada, tko se s kim sporazumijevao, o tome u njega nema podataka. Jedini izuzetak, za koji on priznaje da se ne slaže s njegovom teorijom, čine onomatopoeitika. »Ali to nisu nikada organski elementi jezičnog sistema«, kaže on. »Osim toga njihov je broj kudikamo manji, negoli se misli«.

De Saussuru je, čini se, osobito stalo do toga, da dokaže, kako zvuk i značenje nisu ni u kakvoj vezi. Stoga on posebice tumači smisao riječi »samovoljno« (*arbitraire*, u njem. prij. *beliebig*), koju, kaže on »ne valja shvatiti, kao da oznaka zavisi o slobodnom izboru osobe, koja govori...; hoće se reći, da je on *nemotiviran*, t.j. proizvoljan s obzirom na ono, što označuje, sa čime on u stvarnosti nema nikakve veze«.¹⁵

U tumačenju postanka riječi i njihova značenja, a osobito u pitanju veze između zvuka i značenja riječi, moderni se lingvisti odvajaju od de Saussurova učenja, koje neki smatraju još uvijek učenjem *pozitivizma*, iako se baš u tome de Saussure — bar metodološki — iznevjerio tom pravcu. »Jezikom znakova, kakvim ga smatra pozitivizam — kaže na pr. Aschenbrenner (koji, doduše, nije po struci lingvist, ali to nije ovdje odlučno) — formulama na pr. matematike ili kemije ne bi bilo moguće oblikovati umjetničko djelo... Za to je nužna upravo mnogoznačnost riječi...«.¹⁶

Nasuprot de Saussurovu »jeziku znakova« Aschenbrenner postavlja tezu o dva jezika: o »jeziku riječi« (nj. *Wortsprache*) i »jeziku glasova« (nj. *Lautsprache*). »Pored jezika riječi — tvrdi on — čovjek posjeduje i govor glasova, koji obuhvaća i prožimlje govor riječi...«¹⁷ Za nj glasovi imaju značenje ne samo kod onomatopoeitika, već i u drugim riječima, čak u većini riječi. »Svaka jača bol...«, kaže on, »ne izražava se više riječima, već glasovima.«¹⁸

¹⁵ Ferd. de Saussure, Cours, p. 100 et passim.

¹⁶ Aschenbrenner, Gestalt und Leben der Sprache, München, 1952., str. 27.

¹⁷ Ib., str. 14.

¹⁸ Ib. str. 16.

Ta shvaćanja nisu nova. Poznato je, da je već Platon raspravljao o glasovima i pridavao im značenje. Ili da spomenemo Rimbaudov sonet, u kome on uza svaki vokal veže po jednu boju. J. Volkelt¹⁹ tvrdi, da se s riječima uvijek vežu stanovita duševna stanja, koja nalaze svoje organsko, prirodno otjelovljenje u glasovnim skupovima, koje čujemo, u ritmu, rimi, zvučnosti jezika i t. d.

Još dalje ide Roetteken²⁰, koji tvrdi, da su psihički momenti zavisni o akustičko-fiziološkim procesima, a zatim utvrđuje, kako neki suglasnički skupovi izražavaju oporost ili druga kakva duševna raspoloženja (tamno *u*, šiljasto *i*, sklisko *l*, mekano *w*...). Kod mnogih riječi, veli on, čini se, da se značenje donekle temelji na akustičkim momentima.

Teoriju o glasovima i skupovima glasova kao prvim izvorima i nosiocima značenja riječi zastupa i W. Porzig²¹, i mnogi drugi, dok neki i dalje zastupaju mišljenje, što ga je o tome iznio de Saussure, ali dopuštaju, da zvuk riječi i sam po sebi izražava emocionalna raspoloženja. Tako na pr. nj. riječi *mild*, *hold*, izražavaju blagost za razliku od riječi s konsonantskim skupom *st* (*streichen*).

Bez obzira na to, što o tom pitanju misle gramatici, pjesnici se odavno služe zvukovnim efektima, izražavajući pomoću zvukova i kombinacija glasova različita raspoloženja, osjećaje i događaje. Zvukom kao izražajnim sredstvom služili su se već grčki i rimski pjesnici. Osobito je bila rasprostranjena onomatopeja, pa asonancija i aliteracija. Horacije je zvukom glasova izvanredno uvjerljivo i živo imitirao kreketanje žaba, naš Matoš zvonjavu zvona, a Rus Baljmont šušketanje trske.

Poezija veže riječi ne samo po asocijacijama, nego i po njihovoj glasovnoj, zvukovnoj srodnosti, ali se u isto vrijeme služi njima i kao slikama, a dakako i njihovim značenjem: sve su to njezina sredstva izražavanja. Pjesma, koja bi se temeljila samo na značenju riječi, bila bi emocionalno beskrvna, blijeda, baš kao što bi i pjesma, u kojoj ne bi bilo ničega osim zvukovnih vrednota, djelovala prazno, kao što djeluju pjesme onih pjesnika, koji se — u težnji da budu moderni — naročito trude oko toga, da izbrišu svaki smisao, svaku logičko-gramatičku vezu među riječima. Nema sumnje, da je ljudsko doživljavanje mnogo šire od logičkog i svijesnog mišljenja i da ono treba da bude izraženo u poeziji neokrnjeno i potpuno. Stoga je svaka istinska poezija u isto vrijeme racionalna i iracionalna. Njezina se vrijednost ne može mjeriti time, koliko je logična i racionalna, ali je bolja, ako je jasnija; a opet jasnoća sama po sebi ne stvara poeziju, kao što je ne stvara ni nesuvislo tepanje.

Iracionalna poezija ima svoje duboko opravdanje, jer umjetnost je pobjeda »nad nesvijesnim, gotovo uvijek; nad logikom, vrlo često« (A. Malraux), ili je, štaviše, naprosto izraz nesvijesnog. Ali se ne bi smjelo dopustiti, da se pod krin-

¹⁹) J. Volkelt, System der Aesthetik, München 1905., I., 86 et passim.

²⁰) Hubert Roetteken, Poetik, München, 1902., I., 44—74 passim.

²¹) Walter Porzig, Das Wunder der Sprache, Bern 1950., passim.

kom iracionalizma ušulja u poeziju ono, što nije poezija, a nije ne stoga, što se ne drži logičnih formi mišljenja, već stoga, što ni izvan toga nema nikakve vrijednosti.

»Dopustivši još sugestivnu riječ u materijalnom značenju Mallarméovu, zamračenost kao umjetnički elemenat omogućuje sve lake pothvate mistifikacije.«²² Stoga je potreban oprez prema onima, koji neodgovorno i samovoljno upotrebljavaju riječi: treba paziti, da logički nesuvisli ne budu i pjesnički prazni.

NEŠTO O POSVOJNOM GENITIVU

Slobodan Kovačević

U imenima pojedinih ustanova postoji prilična zbrka i neslaganje, čega nema u imenima ulica, trgova, tvornica i društava. Tako ne osjećamo nikakvo kolebanje na pr. u ovim imenima: Trg Vladimira Nazora (ili Nazorov trg), Ulica Republike, Hrvatsko pjevačko društvo »Lisinski«, OKUD »Milica Križan«. Nikome ne pada na pamet da kaže: Trg »Vladimir Nazor«, Ulica »Republika«, ili Hrvatsko pjevačko društvo Lisinskoga, OKUD Milice Križan. Razlika je među tim nazivima u tome, što je ime u prva dva primjera uvijek u genitivu, a u druga dva uvijek u nominativu.

U nazivima tvornica i poduzeća, koja nose ime nekog čovjeka (živa ili mrtva), već postoji kolebanje, iako slabo. Tako na pr. jedna osječka tvornica nosi ime narodnog heroja Ive Marinkovića, te se pravilno zove Tvornica »Ivo Marinković«, ali se čuje i »Tvornica Ive Marinkovića«, dakle s imenom u genitivu.

Međutim, kad je riječ o nazivima škola i domova, koji nose imena živih ili mrtvih ljudi, onda je kolebanje vrlo veliko. Tako se danas naporedo upotrebljavaju: Gimnazija Otokara Keršovanija i Gimnazija »Otokar Keršovani«, Gimnazija Ive Lole Ribara i Gimnazija »Ivo Lola Ribar«, Osnovna škola Vuka Karadžića i Osnovna škola »Vuk Karadžić«, Dječji dom Vladimira Nazora i Dječji dom »Vladimir Nazor«.

Ima i treći način pisanja, koji se protivi svakoj logici. Tako na pr. Gimnazija »Ive Lole Ribara«, gdje je ime u genitivu stavljeno među navodnike, prava je besmislica, ali ona ukazuje na to, da u tim slučajevima posvojni genitiv nema isto značenje pripadanja, kao što ga ima na pr. u ovim izričajima: stan našega susjeda, knjiga moga brata, Narodni odbor grada Osijeka, rodna kuća Franca Prešerna.

Podimo od primjera: Tvornica »Ivo Marinković« i Tvornica Ive Marinkovića. U drugom slučaju posvojni genitiv znači pripadanje, t.j. tvornica »pripada« Ivi Marinkoviću, kao što u izričaju »stan našega susjeda« genitiv znači, da stan pripada našem susjedu, da mu je on vlasnik ili da ga je uzeo samo u najam. Maretić u svojoj Gramatici i stilistici (izd. 1931. g.), u §517., toč. a), kaže: »Narav toga

²²) Fr. Flora, *La poesia ermetica*, Bari, 1936., str. 107. i 112. Cit. po Halgerovu *Doživljaju ljepote*, str. 245.